

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne **V. S.N.**, zastúpenej JUDr. J. J.J., proti žalovanému **V. S.P.**, zastúpenému JUDr. L. C.C. o **zaplatenie nájomného**, vedenej na Okresnom súde Trebišov pod sp. zn. 6 C 172/2004, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 5. marca 2009, sp. zn. 1 Co 132/2007, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Košiciach zo dňa 5. marca 2009 sp. zn. 1 Co 132/2007 v napadnutej zmeňujúcej časti, ktorou zaviazal žalovaného zaplatiť žalobkyni 2 200,76 € s 10 % úrokom z omeškania od 17. mája 2004 do zaplatenia a rozhodol o náhrade trov konania **z r u š u j e** a vec mu v rozsahu zrušenia vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd v Trebišove rozsudkom z 12. februára 2007 č. k. 6 C 172/2004-307 zaviazal žalovaného zaplatiť žalobkyni 38 754 Sk do troch dní od právoplatnosti rozsudku. V prevyšujúcej časti žalobu žalobkyne zamietol. Žalobkyni uložil povinnosť zaplatiť žalovanému na trovách konania čiastku 138 704 Sk na účet jeho právneho zástupcu a štátu na účet Okresného súdu Trebišov preddávkované trovy 116 Sk, všetko do troch dní od právoplatnosti rozsudku. V odôvodnení svojho rozhodnutia poukázal na to, že manželstvo účastníkov konania bolo právoplatne rozvedené a následne bolo rozsudkom Okresného súdu Trebišov č.k. 12 C 342/1996 zo dňa 8. novembra 1996 zrušené ich právo spoločného nájmu

trojizbového bytu, nachádzajúceho sa v S., blok X. č. X.. V zmysle tohto rozhodnutia, ktoré nadobudlo právoplatnosť a vykonateľnosť dňa 11. júla 1997, sa stala žalobkyňa výlučnou nájomníčkou a členkou bytového družstva v T. a žalovaný bol oprávnený byt užívať do zabezpečenia náhradného bytu. Súd prvého stupňa zároveň poukázal na to, že žalobkyňa sa dňa 17. apríla 2002 stala výlučnou vlastníčkou predmetného bytu zapísaného na LV č. X. a že bezpodielové spoluvlastníctvo manželov bolo vysporiadané uznesením Okresného súdu Rožňava pod sp. zn. 10 C 1931/97 zo dňa 12. októbra 2001 zmierom. Zo spisu Okresného súdu Rožňava sp. zn. 10 C 1932/97 mal prvostupňový súd preukázané, že žalovanému bola uložená povinnosť zdržať sa akýchkoľvek zásahov do výkonu práva žalovanej umožňujúcej jej riadne užívanie bytu v obci S. a žalovanému bolo zároveň uložené, aby jej vydal kľúče od predmetného bytu. Žalobkyňa podala návrh na výkon rozhodnutia vypratáním bytu, ktorý bol vedený pod sp. zn. E 339/00 a ktoré konanie bolo zastavené. Z odôvodnenia tohto rozhodnutia vyplýva, že žalovaný predložil súdu potvrdenie Obecného úradu obce S. zo dňa 20. júla 2004, z ktorého vyplýva, že povinný žije v obecnom nájomnom byte na základe nájomnej zmluvy, do ktorého sa nast'ahoval dňa 15. decembra 2003. Súd prvého stupňa preskúmal predložené prehľady ročných platieb od O. T. na meno žalobkyne za roky 2002 a 2003, pričom v roku 2002 zoberal do úvahy platby od 15. mája 2002 do 31. decembra 2002 a v roku 2003 od januára do decembra 2003 a dospel k záveru, že žalobkyňa sa nemôže domáhať zaplatenia nájomného, ale vydania bezdôvodného obohatenia. Pri svojom rozhodovaní zoberal zreteľ aj na vznesenú námietku premlčania zo strany žalovaného. Žalobkyňa podala žalobu na súd dňa 17. mája 2004 a žiadala žalovaného zaviazať na zaplatenie nájomného od 1. júna 2001 do 31. júla 2004. Podľa záveru súdu prvého stupňa bol nárok žalobkyne za obdobie od 1. júna 2001 do 15. mája 2002 s prihliadnutím na dvojročnú premlčaciu lehotu pri vydaní bezdôvodného obohatenia premlčaný. Pri vyčíslení výšky bezdôvodného obohatenia vychádzal zo zaplatených platieb od 15. mája do 31. decembra 2002 v sume 18 202 Sk mínus ½ vratiek, t. j. 4872 Sk = 13 330 Sk. Rok 2003 od 1. januára 2003 do 31. decembra 2003 suma 35168 Sk mínus 9744 Sk vratka = 25 424 Sk. Spolu za rok 2002 a 2003 vznikol preto na strane žalovaného neoprávnený majetkový prospech 38 754 Sk. Súd prvého stupňa nepriznal žalobkyni nárok až do 31. júla 2004 vychádzajúc z toho, že podľa potvrdenia Obecného úradu v S. dňa 15. decembra 2003 už žalovaný býval v byte, ktorý mu poskytol tento úrad a teda nebýval v spornom byte. V prevyšujúcej časti preto žalobu vrátane úrokov z omeškania zamietol. O trovách konania rozhodol tak, že tieto priznal žalovanému vzhľadom na nepatrný úspech žalobkyne v konaní.

Krajský súd v Košiciach na odvolanie oboch účastníkov konania rozsudkom z 5. marca 2009 sp. zn. 1 Co 132/2007 zmenil rozsudok tak, že žalovaného zaviazal zaplatiť žalobkyni 2 200,76 € s 10 % úrokom z omeškania od 17. mája 2004 do zaplataenia, do troch dní od právoplatnosti rozsudku. V prevyšujúcej časti žalobu zamietol a účastníkom nepriznal náhradu trov konania. Po preskúmaní veci dospel k záveru, že odvolanie žalobkyne je čiastočne dôvodné a odvolanie žalovaného nie je dôvodné. V odôvodnení svojho rozhodnutia poukázal na to, že predmetom konania je žalobkyňou uplatnený peňažný nárok za obdobie od 1. júna 2001 do 31. júla 2004, keď táto tvrdila, že potom, ako došlo k zrušeniu práva spoločného nájmu k predmetnému bytu a určení, že ona je výlučnou nájomníčkou, v tomto byte býval žalovaný, neplatil nájomné a neumožnil jej predmetný byt užívať. Odvolací súd poukázal na tú skutočnosť, že žalobkyňa sa stala výlučnou nájomcom predmetného bytu na základe rozhodnutia súdu, ktoré však bolo obmedzené právom žalovaného v byte bývať, ktorý stav zakladal povinnosť žalovaného prispievať na nájomné a úhrady spojené s užívaním bytu. Za nesprávny preto považoval názor žalobkyne v tom, že zrušením práva spoločného nájmu bytu zostali nájomcami obaja účastníci. Ako však vyplýva z rozsudku Okresného súdu Rožňava č. k. 10 C 1932/97-135 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Košiciach č.k. 14 Co 167/02-149 zo dňa 19. júna 2002, žalovaný neumožnil žalobkyni výkon nájomného práva a od apríla 2002 vlastníckeho práva k predmetnému bytu a uvedenými rozhodnutiami mu bola uložená povinnosť zdržať sa akýchkoľvek zásahov do výkonu práva žalobkyne, umožňujúce jej riadne užívanie bytu a zároveň mu bola uložená povinnosť vydať kľúče od bytu. Odvolací súd poukázal na to, že zo skutkového stavu zisteného súdom prvého stupňa možno vyvodit' záver, že žalovaný nielenže predmetný byt užíval, ale žalobkyni ako oprávnenej nájomkyni a neskôr vlastníčke bytu bránil v možnosti byt užívať. Takýto záver potvrdzuje aj rozsudok Okresného súdu Rožňava č. k. 10 C 1932/97-135, ktorým bola žalovanej poskytnutá ochrana pre takýmto konaním žalovaného. Za takejto situácie preto súd druhého stupňa dospel k záveru o posúdení konania žalovaného ako konania protiprávneho v súvislosti s ktorým vznikla žalobkyni škoda spočívajúca v tom, že uvedený byt napriek tomu, že ona uhrádzala náklady, užíval. Za právne bezvýznamnú preto považoval obranu žalovaného spočívajúcu v tom, že byt užíval len čiastočne, keďže žalobkyni bránil v užívaní celého bytu. S poukazom na ustanovenie § 420 ods. 1 v spojení s § 442 ods. 1,3 Občianskeho zákonníka ustálil, že škoda v tomto prípade predstavuje hodnotu nájomného, ktoré by mohla žalobkyňa získať, ak by uzavrela zmluvu o nájme. Žalobkyňa v konaní síce tvrdila, že obvyklá výška nájmu za 3-izbový byt je 4700 Sk mesačne, toto tvrdenie však ničím

nepreukázala a na tieto tvrdenia nenavrhol vykonať ani žiadne dôkazy. Zo správy Obecného úradu v S. odvolací súd zistil, že priemerná výška nájomného za 3-izbový byt v obci je 3400 Sk mesačne + inkaso. Keďže účastníci počas konania neoznčili žiadne iné dôkazy, ktorými by bola spochybnená takto ustálená výška priemerného nájomného, použil ju súd pri určení výšky škody. Skutočnú škodu za obdobie od 16. mája 2002 do 31. decembra 2003, teda za 19,5 mesiacov ustálil v sume 66 300 Sk (19,5 x 3400), v prepočte 2200,76 € . Vzhľadom na to, že žalovaný bol v omeškaní s plnením peňažného dlhu, priznal aj úrok z omeškania vo výške 10% od 17. mája 2004 do zaplatenia, čo zodpovedá dvojnásobku diskontnej sadzby určenej Národnou bankou Slovenska. Odvolací súd považoval za čiastočne dôvodnú žalovaným vznesenú námietku premlčania. Žalobkyňa v konaní uplatňovala nárok na náhradu škody za čas od 1. júna 2001 do 31. júla 2004, ktorý uplatnila na súde dňa 17. mája 2004. Vzhľadom na plynutie dvojročnej subjektívnej premlčacej lehoty pri nároku na náhradu škody (§ 106 ods. 1 Občianskeho zákonníka) bol jej nárok za obdobie do 16. mája 2002 premlčaný. Preto odvolací súd v súlade so závermi súdu prvého stupňa zamietol uplatnený nárok za obdobie od 1. júna 2001 do 16. mája 2002 ako premlčaný. Za nedôvodný považoval odvolací súd aj nárok za obdobie od 1. januára 2004 do 31. júla 2004, keďže z vykonaného dokazovania vyplynulo, že žalovaný sa od 1. januára 2004 v byte nezdržoval a teda žalobkyni ani nebránil v možnosti byt užívať. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 3 O.s.p. a vzhľadom na čiastočnú úspešnosť účastníkov v konaní im nepriznal náhradu ako trov prvostupňového tak aj odvolacieho konania.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu, čo do výroku o povinnosti zaplatiť žalobkyni 2200,76 € s príslušenstvom a trovami konania podal dovolanie žalovaný, ktorý ho navrhol v napadnutej časti zrušiť a vec mu v rozsahu zrušenia vrátiť na ďalšie konanie z dôvodov nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). V odôvodnení dovolania poukazoval na to, že on žalobkyni nespôsobil žiadnu škodu. Je síce pravdou, že užíval byt, ktorého nájomníčkou bola ona, nie však svojvoľne, ale na základe rozhodnutia Okresného súdu v Trebišove sp. zn. 12 C 340/96, pričom uhrádzal náklady spojené s bývaním. Tým, že byt užíval, žalobkyni nevznikla škoda, ale nanajvýš sa mohol na jej úkor bezdôvodne obohatiť. Poukazoval na pojmové vymedzenie skutočnej škody, ktorú občianske hmotné právo chápe ako ujmu, ktorá nastala v majetkovej sfére poškodeného a je vyjadriteľná v peniazoch. V sfére žalobkyne však žiadna ujma nenastala, ako nájomníčka bytu bola povinná platiť nájomné a už vôbec nie je možné hovoriť o škode v období, kedy sa stala vlastníčkou sporného bytu. Za nepresvedčivý považoval aj záver odvolacieho súdu, že škoda

predstavuje výšku nájomného, ktorú by mohla získať uzavretím nájomnej zmluvy. Ak by žalobkyni spôsobil škodu, tak by to teoreticky mohlo byť vo výške, ktorú ona zaplatila na nájomnom a nie vo výške obvyklého nájomného. On vždy tvrdil, že žalobkyni nikdy nebránil v užívaní sporného bytu a žiadnu škodu jej vôbec nemohol spôsobiť. Poukázal aj na to, že odvolací súd nepostrehol, že uplatnený nárok (i keď je nedôvodný) je premlčaný do 16. mája 2004 a on žalobkyni odovzdal kľúče od bytu už 2 roky predtým. O tom, že jej kľúče odovzdal, respektíve že jej ani iným spôsobom nebránil v užívaní bytu nesporne svedčí aj to, že nepodala návrh na vykonanie exekúcie.

Žalobkyňa vo svojom vyjadrení navrhla dovolanie žalovaného ako nedôvodné zamietnuť. Bola toho názoru, že úmyslom žalovaného je vyhnúť sa zaplateniu náhrady škody, ktorú spôsobil. Poukázala aj na obsah svojho odvolania proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), ktorý je zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal rozsudok odvolacieho súdu v rozsahu podľa § 242 ods. 1, 2 O.s.p. a dospel k záveru, že dovolanie žalovaného je dôvodné.

Z ustanovenia § 236 ods. 1 O.s.p. vyplýva, že dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

V prejednávanej veci je dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu. Podľa § 238 ods. 1 O.s.p. je dovolanie prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej. V zmysle § 238 ods. 2 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti rozsudku, v ktorom sa odvolací súd odchyľil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci. Podľa § 238 ods. 3 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež vtedy, ak smeruje proti potvrdzujúcemu rozsudku odvolacieho súdu, vo výroku ktorého odvolací súd vyslovil, že dovolanie je prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4.

Podľa ustanovenia § 241 ods. 2 O.s.p. dovolanie možno odôvodniť len tým, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v ustanovení § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou

vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tiež tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Dovolacie dôvody pritom neposudzuje len podľa toho, ako ich dovolateľ označil, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku.

Zákonné ustanovenie § 237 O.s.p. pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu (rozsudku alebo uzneseniu) odvolacieho súdu, ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia (ide tu o nedostatok právomoci súdu, spôsobilosti účastníka, prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, ak sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať a prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo nesprávne obsadeným súdom). Vzhľadom na zákonnú povinnosť vyplývajúcu z ustanovenia § 242 ods. 1 O.s.p. dovolací súd predovšetkým skúmal, či v konaní nedošlo k uvedeným vadám konania

Z ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p. vyplýva, že dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu (aj čiastočne zmeňujúcemu a čiastočne potvrdzujúcemu rozsudku), ak sa účastníkovi konania postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom.

Odňatím možnosti konať sa v zmysle uvedeného ustanovenia rozumie taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

Predmetnému dôvodu dovolania sú vlastné tri pojmové znaky: 1/ odňatie možnosti konať pred súdom, 2/ to, že k odňatiu možnosti konať došlo v dôsledku postupu súdu, 3/ možnosť konať pred súdom sa odňala účastníkovi konania. Vzhľadom k tej skutočnosti, že zákon bližšie v žiadnom zo svojich ustanovení pojem odňatie možnosti konať pred súdom nešpecifikuje, pod odňatím možnosti konať pred súdom je potrebné vo všeobecnosti rozumieť taký postup súdu, ktorý znemožňuje účastníkovi konania realizáciu procesných práv a právom chránených záujmov, priznaných mu Občianskym súdnym poriadkom na zabezpečenie svojich práv a oprávnených záujmov.

O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O.s.p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva. O taký prípad v prejednávanej veci ide.

V zmysle § 372p O.s.p. sa na konania začaté pred 15. októbrom 2008 použijú predpisy účinné od 15. októbra 2008, ak nie je ďalej ustanovené inak.

S účinnosťou od 15. októbra 2008 Občiansky súdny poriadok (zákon č. 384/2008 Z.z.) v ustanovení § 213 ods. 2 O.s.p. ustanovuje, že ak je odvolací súd toho názoru, že sa na vec vzťahuje ustanovenie právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie vo veci rozhodujúce, vyzve účastníkov konania, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili.

Úmyslom zákonodarcu, ako to vyplýva priamo z dôvodovej správy k zákonu č. 384/2008 Z.z., bolo týmto ustanovením v praxi zabrániť vydávaniu tzv. prekvapivých rozhodnutí. Uvádza sa v nej, že účastník tak bude mať možnosť vyjadriť sa k niektorej aplikácii doposiaľ nepoužitého ustanovenia, resp. inštitútu na zistený skutkový stav. Ustanovenie posilňuje právo na spravodlivý proces tým, že účastník bude môcť až po samotné rozhodnutie argumentovať a predvídať možné rozhodnutie súdu.

Výzva odvolacieho súdu je plnením osobitného druhu tzv. mandukčnej povinnosti opravného súdu. Podstatou tejto poučovacej povinnosti je zabrániť odňatiu možnosti konať pred odvolacím súdom a teda zabezpečiť riadny prístup k spravodlivému procesu aj po podaní odvolania. Ustanovenie právneho predpisu je pre vec rozhodujúce vtedy, keď odvolací súd mieni toto ustanovenie urobiť právnym základom pre rozhodnutie vo veci samej.

V prejednávanej veci súd prvého stupňa dospel k záveru, že žalobkyňa sa nemôže domáhať zaplatenie nájomného, ale vydania bezdôvodného obohatenia. Pri svojom rozhodovaní zoberal zreteľ aj na vznesenú námietku premlčania zo strany žalovaného a ustálil, že nárok žalobkyne bol za obdobie od 1. júna 2001 do 15. mája 2002 s prihliadnutím na dvojročnú premlčaciu lehotu pri vydaní bezdôvodného obohatenia premlčaný. Pri vyčíslení výšky bezdôvodného obohatenia spolu za rok 2002 a 2003 vznikol na strane žalovaného

neoprávnený majetkový prospech 38 754 Sk. V prevyšujúcej časti žalobu vrátane úrokov z omeškania zamietol. Odvolací súd dospel k záveru o posúdení konania žalovaného ako konania protiprávneho v súvislosti s ktorým vznikla žalobkyni škoda spočívajúca v tom, že uvedený byt napriek tomu, že ona uhradila náklady, užíval žalovaný. S poukazom na ustanovenie § 420 ods.1 v spojení s § 442 ods.1,3 Občianskeho zákonníka súd druhého stupňa ustálil, že škoda v tomto prípade predstavuje hodnotu nájomného, ktoré by mohla žalobkyňa získať, ak by uzavrela zmluvu o nájme. Vzhľadom na to, že žalovaný bol v omeškani s plnením peňažného dlhu, priznal aj úrok z omeškania vo výške 10% od 17. mája 2004 do zaplatenia.

Odvolací súd v porovnaní so súdom prvého stupňa použil osobitné ustanovenie § 420 a nasl. Občianskeho zákonníka, ktoré považoval za rozhodujúce pre rozhodnutie veci. V súlade s ustanovením § 213 ods. 2 O.s.p. mal preto vyzvať účastníkov konania, aby sa k ich možnému použitiu vyjadrili. Zo spisu ale nevyplýva, že odvolací súd takto postupoval a žalovanému nevytvoril procesnú možnosť vyjadriť sa k aplikácii predmetných ustanovení. Jeho procesný postup v dôsledku toho vykazuje vady konania v zmysle ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p.

Uvedená skutočnosť, že došlo v konaní k procesnej vade podľa § 237 písm. f/ O.s.p., je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd rozhodnutie odvolacieho súdu v napadnutej časti vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne. Vzhľadom na dôvody, ktoré viedli k potrebe zrušiť rozhodnutie odvolacieho súdu v napadnutej časti, nezaoberal sa dovolací súd ďalšími námietkami žalovaného uvedenými v dovolaní.

Z uvedených dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok odvolacieho súdu v napadnutej časti podľa § 243b ods. 1 O.s.p. zrušil a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného i dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 27. októbra 2010

**JUDr. Vladimír Magura, v. r.
predseda senátu**

Za správnosť vyhotovenia: Dagmar Falbová